

IN MEMORIAM**PROF. ZW. DR HAB.
BOGUSŁAW DREWNIAK
(6 II 1927-4 VI 2017)**

Dnia 4 czerwca 2017 r. zmarł Profesor Bogusław Drewniak – wybitny historyk, znawca dziejów Niemiec, stosunków polsko--niemieckich, polityki kulturalnej Republiki Weimarskiej i Trzeciej Rzeszy oraz historii Pomorza. Był organizatorem i pierwszym rektorem Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Słupsku, poprzedniczki obecnej Akademii Pomorskiej. Walnie przyczynił się do powstania koszalińsko-słupskiego środowiska historycznego w latach 60. i 70. XX w.

Bogusław Drewniak urodził się 6 lutego 1927 r. w Poznaniu w rodzinie przedsiębiorcy Józefa i Heleny z domu Wieczorek. Do czerwca 1939 r. uczył się w Prywatnej Szkole Powszechnej im. Marii Brownsdorf, a następnie został przyjęty do Gimnazjum i Liceum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Naukę przerwała jednak wojna. W styczniu 1940 r. rodzina Drewniaków została wypędzona przez Niemców z rodzinnego miasta do Tarnowa. W 1941 r. Bogusław został wywieziony do Niemiec na roboty przymusowe (w wieku 14 lat). Przez osiem miesięcy pracował w cukrowni w Ziębicach na Dolnym Śląsku. Następnie został karnie przeniesiony do obozu pracy pod Wrocławiem. Pracował wówczas w fabryce wagonów Linke-Hofmann Werke. Po pewnym czasie uciekł z obozu, ale po trzech miesiącach ukrywania się aresztowano go i osadzono najpierw w więzieniu w Tarnowie, a następnie w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie. Z powodu ciężkiej choroby, młodego wieku, a przede wszystkich starań rodziców został warunkowo zwolniony. Do czasu wkroczenia Armii Czerwonej przebywał przy rodzicach w Tarnowie, pracując zarobkowo i przerabiając program pierwszych klas gimnazjalnych na tajnych kompletach.

W 1945 r. podjął naukę w Gimnazjum i Liceum Marii Magdaleny w Poznaniu i uzyskał tam w 1947 r. świadectwo dojrzałości. W tym samym roku rozpoczął studia historyczne na Uniwersytecie Poznańskim. Studia stacjonarne był zmuszony łączyć z pracą zarobkową. Pracował najpierw w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń, a następnie w różnych przedsiębiorstwach budowlanych. Pracę magisterską pt. *Ustawa uwłaszczeniowa Sejmu Pruskiego z 1908 roku*, którą napisał pod kierunkiem prof. Janusza Pajewskiego (1907-2003), obronił w lutym 1951 r. Na podstawie nakazu pracy został nauczycielem historii w szkole średniej w Kole. Jednak już w 1953 r. przeniósł się do Szczecina i podjął pracę w Wojewódzkim Archiwum Państwowym na stanowisku archiwisty, a po uzyskaniu stopnia doktora (kandydata nauk) – adiunkta archiwalnego. Pracę doktorską pt. *Robotnicy sezonowi na Pomorzu Zachodnim 1890-1918*, którą napisał pod kierunkiem prof. Janusza Pajewskiego,

obronił w 1958 r. na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Praca ta ukazała się drukiem w 1959 r.

W 1960 r. rozpoczął się koszaliński okres w życiu Bogusława Drewniaka. Powierzono mu zadanie zorganizowania Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Koszalinie, którego był następnie dyrektorem (1961-1963). Odegrał on ogromną rolę w powstaniu koszalińsko-słupskiego środowiska historycznego i zapoczątkowaniu badań naukowych w województwie koszalińskim. W latach 1961-1970 był kierownikiem Stacji Naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego w Słupsku (od 1963 r. społecznie), a w latach 1962-1968 członkiem Kolegium Redakcyjnego „Zapisków Koszalińskich”, pierwszego w tym województwie periodyku popularno-naukowego. W latach 1963-1987 wchodził w skład Kolegium Redakcyjnego serii wydawniczej „Biblioteka Słupska”, w latach 1965-1972 pełnił funkcję przewodniczącego Kolegium Redakcyjnego „Rocznika Koszalińskiego”, a w latach 1965-1979 – członka Rady Naukowej Koszalińskiego Ośrodka Naukowo-Badawczego. Prowadził także wykłady z historii Niemiec i Pomorza na odbywającym się w latach 1958-1962 Wakacyjnym Studium Pomorzoznawczym w Koszalinie.

Dr Bogusław Drewniak prowadził w tym czasie intensywne badania naukowe i opublikował książki: *Polonia szczecińska 1890-1939*, Poznań 1961 (wspólnie z Anną Poniatowską (1926-2008)) i *Początki ruchu hitlerowskiego na Pomorzu Zachodnim 1923-1934*, Poznań 1962, na podstawie której Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu nadała mu w 1963 r. stopień doktora habilitowanego w zakresie historii najnowszej powszechnej. Po uzyskaniu habilitacji został dyrektorem Instytutu Bałtyckiego w Gdańsku. Jednak ostatecznie wybrał karierę nauczyciela akademickiego i z początkiem roku akademickiego 1963/1964 został docentem w Katedrze Historii Polski i Powszechnej XIX i XX wieku Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku. W latach 1964-1966 był prodziekanem, a następnie do 1968 r. dziekanem Wydziału Humanistycznego tej uczelni.

Nie zrywa jednak kontaktów z Pomorzem Środkowym. Pod jego kierunkiem czworo historyków z tego regionu uzyskało stopień doktora w zakresie historii na Wydziale Humanistycznym WSP w Gdańsku (Uniwersytetu Gdańskiego): Andrzej Czarnik (1935-2005) – na podstawie pracy *Ruch hitlerowski na Pomorzu Zachodnim 1933-1939* (1967), Tomasz Szrubka (1933-2015) – na podstawie pracy *Rozwój szkolnictwa ogólnokształcącego w Koszalińskim 1945-1965* (1968), Tadeusz Gasztold (1932-2000) – na podstawie pracy *Polscy robotnicy przymusowi w rolnictwie Pomorza Zachodniego w latach 1939-1945* (1969) i Teresa Machura – na podstawie pracy *Przemysł na Pomorzu Zachodnim 1945-1949* (1971). Byli to pierwsi doktorzy historii na Pomorzu Środkowym, którzy w następnych latach odegrali wielką rolę w rozwoju historii nie tylko regionalnej. W tym czasie powstają kolejne książki Bogusława Drewniaka związane z historią Pomorza: *Emigracja z Pomorza Zachodniego 1816-1914*, Poznań 1966 i *Dzieje Koszalina*, Poznań 1967 – zredagowane wspólnie z Henrykiem Lesińskim (1923-1994).

Dnia 1 kwietnia 1969 r. doc. dr hab. Bogusław Drewniak został pełnomocnikiem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie do spraw organizacji Wyż-

szej Szkoły Nauczycielskiej w Słupsku. Po powstaniu tej szkoły został 1 lipca 1969 r. jej docentem kontraktowym, pracując równocześnie jako docent etatowy w WSP w Gdańsku. Decyzją ministra oświaty i szkolnictwa wyższego Henryka Jabłońskiego 1 lipca 1969 r. został rektorem WSN. Funkcję tę pełnił do 30 sierpnia 1971 r. W słupskiej uczelni, po jej przekształceniu w 1974 r. w Wyższą Szkołę Pedagogiczną, Bogusław Drewniak pracował ponownie jako kontraktowy profesor nadzwyczajny w roku akademickim 1979/1980.

W 1971 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1982 r. – profesora zwyczajnego. Pod koniec lat 60. i w latach następnych zainteresowania Profesora obejmowały politykę kulturalną Trzeciej Rzeszy, historię filmu i teatru niemieckiego oraz polsko-niemieckie stosunki kulturalne w dwudziestolecu międzywojennym. Opublikował wiele pionierskich prac na ten temat. Do najważniejszych należą: *Kultura w cieniu swastyki*, Poznań 1969, *Teatr i film Trzeciej Rzeszy. W systemie hitlerowskiej propagandy*, Gdańsk 1972 i drugie wydanie uzupełnione, Gdańsk 2011, *Das Theater im NS-Staat. Szenarium deutscher Zeitgeschichte*, Düsseldorf 1983, *Der deutsche Film 1938-1945. Ein Gesamtüberblick*, Düsseldorf 1987 (990 stron), *Polen und Deutschland 1919-1939. Wege und Irrwege kultureller Zusammenarbeit*, Düsseldorf 1999, *Polsko-niemieckie zbliżenia w kręgu kultury 1919-1939. Studia, szkice, sylwetki*, Gdańsk 2005. Ostatnią książkę *Muzyka z polityką w tle. Polska – Niemcy 1918-1945. Studia – szkice – materiały*, Gdańsk 2017, wydał na kilka miesięcy przed śmiercią.

Po utworzeniu Uniwersytetu Gdańskiego (1970) Bogusław Drewniak pracował w Instytucie Historii do 1992 r., a następnie kierował Zakładem Historii i Kultury Niemiec w Katedrze Filologii Germańskiej UG do emerytury w 1995 r. Nie ograniczał się jednak wyłącznie do pracy nauczyciela akademickiego. W latach 1970-1980 był przewodniczącym Rady Naukowej Muzeum Stutthof w Sztutowie, od 1984 r. członkiem Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, w latach 1984-1991 przewodniczącym Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Gdańsku, w latach 1991-1994 przewodniczącym Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku.

Był członkiem wielu stowarzyszeń: Stowarzyszenia Filmowców Polskich, Instytutu Zachodniego w Poznaniu, Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego, Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, PEN Clubu, w latach 1961-1981 należał do PZPR. Był naukowcem docenianym i nagradzanym. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Krzyż Oficerski i Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. W 1985 r. był promotorem doktoratu honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego dla prof. Gerarda Labudy (1916-2010), a w 1996 r. – dla prezydenta Niemiec Richarda von Weizsäckera (1920-2015). Wypromował 14 doktorów.

ZENON ROMANOW

